

meg kell találni a legkisebb értékvesztést a „könyvtár-olvasó” zárt rendszerében. E célból részletesebben vizsgálják az olvasó könyvtárlátogatási szokásait.

Az olvasónak a könyvtárban eltöltött ideje a következők szerint oszlik meg: irodalomkeresés a katalógusban, a kérések feljegyzése és átadása, várakozás a kért irodalomra, az irodalom tanulmányozása az olvasóteremben. Jóllehet rendszerint az utóbbi teszi ki az olvasó könyvtárban eltöltött idejének legnagyobb részét, szabad helyek hiányában várnia kell, így értékes munkaidőt veszít. Ezért az olvasó idővesztése bizonyos értékvesztéssel egyenlő.

Az olvasótermek főlegesen szabad helyei viszont a könyvtári helyiségek építésével, kihasználásával és javításával, valamint azok berendezésére és kiszolgálására fordított költségekkel kapcsolatos értékvesztésekhez vezetnek. Az optimális olvasótermi méretek biztosítják azt a legkisebb együttes értékvesztést, amely ennek a kétfajta veszteségnek az összegéből tevődik össze.

A továbbiakban a szerzők a Poisson folyamatból és a tömegkiszolgálás többcsatornás rendszeréből kiindulva, a számítógépes modellezés segítségével vezetik le következtetéseiket a kis-, közép- és nagykönyvtárak optimális olvasótermi méreteire vonatkozóan, mindegyiket példával illusztrálva.

Végső következtetés: a számítógépes modellezés eredményeinek vizsgálatából következik, hogy az olvasótermi helyek optimális száma a megengedhető legkisebb helyszámtól 10–30%-kal tér el.

A levezetett példákban világossá vált, hogy az értékvesztés optimális esetben kisebb, mint a legkisebb megengedhető olvasói helyek számának esetében. Sőt, ha az ösztönösen megállapított helyek száma nagyobb, mint a legkisebb megengedhető határ, de nem esik egybe az olvasói helyek optimális számával, az évi megtakarítás akkor is sok tízezer rubelt tehet ki.

Az eljárást fel lehet használni mind az új könyvtári épületek tervének kidolgozásánál, mind pedig a régiék rekonstrukciója alkalmával. A kiinduló paramétereket a

látogatottsági és az olvasóknak a könyvtárban munkával eltöltött idejéről készült statisztika alapján lehet meghatározni.

/KLEJMAN, E. G. — L'VOV, V. A.: *Opređenje optimal'nogo količesztva meszt v csital'nuh zalah = Naucsnye i Tehnicseszkie Biblioteki SzSzsZr*, 1976. 6. sz. p. 22–25./

(Berényi Jánosné)

* * *

Megjelenés előtti katalogizálás az NSZK-ban

A Frankfurt am Main-i *Deutsche Bibliothek* a könyvtárak kívánságára most továbbfejleszteti korábban megindított *CIP (Cataloguing-in-Publication = Megjelenés előtti katalogizálás)* elnevezésű programját — melyet a TMT 1976. 11. számában a 478–488. oldalakon már ismertettünk. Központi szolgáltatásai közé iktatja a kiadványok rövidített címfelvételeinek megjelenésük előtti megküldését is. Míg a nyomtatott nemzeti bibliográfia kb. egy hónappal a megjelenés előtt ad hírt az új könyvekről, a *CIP szolgáltatással az előfizetők már két hónappal a megjelenés előtt* megkapják a bibliográfiailag pontos információkat.

Munkaerő és anyagi eszközök hiányában a rövidített címléírások szabványméretű katalóguscéduláit *felvágatlan A/4 papírlapra sokszorosítva*, tehát minden rendszeres vagy válogatás nélkül küldik meg az előfizetőknek, akik így a teljes mennyiséget — azaz jelenleg kb. heti 150 katalóguscédulát — kapják meg. Ez a mennyiség azonban előreláthatólag növekedni fog.

A szolgáltatás 1977 elején indul, ára cédulánként 0,08 DM.

A *Deutsche Bibliothek* azoknak az érdeklődését is várja, akiknek ez a szolgáltatás esetleg csak valamilyen módosított formában felelne meg.

/*CIP-Vorauskopien der Deutschen Bibliothek = Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*, 23. köt. 5. sz. 1976. p. 375–376./

T Á J É K O Z T A T Ó

A közelmúltban megjelent 2/1976. (IX. 14.) OM sz. rendelet lehetőséget nyújt a hároméves népművelő-könyvtáros szakot, illetve könyvtárosképző szaktanfolyamot végzett könyvtárosoknak a *főiskolai végzettség megszerzéséhez*.

A rendelet végrehajtásának, illetve a vizsgák lebonyolításának megkönnyítésére a Kulturális Minisztérium Könyvtárügyi Önálló Osztálya a *Könyvtáros* című folyóirat 1976. 12. számában részletes tájékoztatót közölt, amelyre ezúton is felhívjuk az érdekeltek figyelmét.